Glas zaveznikov

Leto II - Št. 353 — *Informacijski dnevnik A. I. S.* — Cena 4 lire

TRST, ponedeljek 12. avgusta 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 12 Telefon št. 93354 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter visine (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaški L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Davek ni vštet. Plačljivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4. tel. 94044. Cena posamezne številke L. 4 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

ALBANIJA IN STALIŠČE ITALIJE PRED MIROVNO KONFERENCO

Pijadini očitki Tsaldarisu

De Gasperi o odložitvi julijskega vprašanja

PARIZ, 12. avgusta — V soboto dopoldne so na plenarnem zasedanju mirovne konference nadaljevali v petek prekinjeno razpravo o sodelovanju Albanije na mirovni konferenci. Zadeve niso rešili niti na sobotnem dopoldanskem zasedanju, ampak so albansko vprašanje preložili na ponedeljek.

Dve uri in četrt po zaključku dopoldanskega zasedanja so se predstavniki 21 narodov ob 16. uri spet sestali. Na dnevnem redu je bilo zaslišanje italijanske delegacije. Italijansko stališče je obrazložil ministrski predsednik Alcide De Gasperi.

Dopoldansko razpravo o Albaniji je otvoril poljski odposlanec Rzymowski. Vprasal je, zakaj niso v korist Albanije govorili tudi nekateri zagovorniki majhnih držav, n. pr. dr. Evatt, «ki ga vedno z veseljem poslušamo, čeprav se z njim vedno ne strinjamo».

Za Rzymowskim je za britansko odposlanstvo govoril Alexander, ker Bevin ob pričetku zasedanja še ni bil navzoč. Alexander je podprl predlog, ki ga je v petek zvečer predložil ameriški zunanji minister Byrnes. in sicer, da bi vprasanje Albanije predložili glavnemu odboru konference. Zares ne more — je dejal — pristati na predlog Višinskega in Manuilskega, po katerem bi morala o prošnji, ki jo je predložila Albanija, odločiti konferenca kot tako prej, preden bi pretresala prošnje, ki so jih predložile zavezniške države Egipt, Mehika in Kuba, kakor je to v petek naznačil predsednik Bidault. Alexander je poleg tega omenil, da bi teza Manuilskega, ki temelji na trditvi, da se je Albanija bojevala proti Nemcem, lahko veljala tudi za Avstrijo.

Grški ministrski predsednik Tsaldaris, ki se je v petek odločno upri vključitvi Albanije, je izjavil, da Grčija ne bi nasprotovala predlogu, da bi vprašanje predložili glavnemu odboru.

Češkoslovaski predlog, naj bi konferenca povabila Albanijo, «da predloži svoje stališče na plenarnem zasedanju, enako pa tudi komisijam, ki se ukvarjajo z mirovno pogodbo z Italijo», je med odposlanci, ki so bili v splošnem nekako zdolgočaseni, vzbudil le malo zanimanja.

Zasedanje je razgibal podpredsednik jugoslovanske skupščine Moša Pijade, ki je izjavil, da mu je Tsaldaris predlagal, naj si Jugoslavija in Grčija razdelita Albanijo. «Pred nekaj dnevi — je dejal Pijade — je Tsaldaris predložil, naj bi Albanijo razdelili med Jugoslavijo in Grčijo. On imenuje to realistično politiko, toda mi take politike ne ljubimo. Želimo le eno: prijateljsko politiko med balkanskimi državami. Režim — je dodal — zavrača staro politiko, ki je na Balkanu netila in povzročala vojne».

Pijade je živahno kritiziral Tsaldarisov govor ter dejal, da se opira na absurdne argumente, ki nasprotujejo mednarodni morali. «Grška vlada ima še vedno namen, da zbriše Albanijo z zemljevida».

Grški ministrski predsednik Tsaldaris je na Pijadine obtožbe formalno protestial. Takoj za njim se je oglasil k besedi Andrej Višinski, ki je govoril zelo mučno in je točko za točko odgovarjal na «izredno šibke» argumente Tsaldarisa. «Guerilla — je dejal — se je v Albaniji začela takoj po italijanskem vpadu; nasprotno, kot je trdil Alexander, jo lahko primerjamo guerilli, ki so jo vodili poljski rodoljubi». Višinski se je obrnil k Tsaldarisu in dejal: «Tsaldaris naj dobro pomni: vlada kake države ne predstavlja vedno volje naroda. Vi kot predstavnik sedanje grške vlade, bi to morali vedeti bolje kot kdor koli drugi. Grška vlada hoče ovirati napore albanskega naroda, da bi se pridružil demokratskim silam».

Za Visinskim se je oglasil Byrnes, ki je izjavil, da bo umaknil svoj predlog, da bi vprašanje Albanije predali glavnemu odboru in da bo podprl češkoslovaški predlog, če bi ga popravili tako, da bi vseboval tudi preučitev prosenj za sprejem Mehike, Egipta ib Kube.

Češkoslovaški zunanji minister Masaryk je izjavil, da s spremembo popravka soglaša.

Norveski odposlanec Hambro je dejal, da visoko ceni pomirjevalni duh Byrnesovega predloga, dodal pa je, da vlade, ki se niso udeležile razprav štirih zunanjih ministrov, nimajo nikakih obvestil o prošnjah Egipta, Mehike in Kube in niti ne vedo, na čem slonijo te prošnje. Norveska zaradi tega ne bo glasovala niti za niti proti sprejemu. Hambro je koncal z nasvetom, naj v primeru, če pridejo v razpravo argumenti te vrste, razdelijo med odposlance listine, ki bi pojasnjevale omenjene argumente.

Po govoru Hambra je Bidault predlozil, naj bi razpravo preložili na ponedeljek, ko bo o stvari govorilo še pet ostalih odposlancev. Zasedanje so nato ob 13,45 uri preložili.

Italijanski ministrski predsednih je izjavil, da so kakor pri kakšni knjigi uvod k mirovni pogodbi napisali šele potem, ko so sestavili besedilo. Tako je bilo treba zmanjšati in oslabiti pomen soudeležbe italijanskega ljudstva kot sobojevnika, da bi mogel uvod nekako odgovarjati členom pogodbe. De Gasperi je dejal, da 78 členov mirovne pogodbe dejansko večinoma odgovarja prvima dvema, ki se nanašata na fašistično vojno in na predajo; nobeden ne upošteva sobojevanja, za katerega menijo, kot je dejal De Gasperi, da so ga že plačali s podporo, ki so jo obljubili Italiji za vstop med Združene narode.

De GASPERI:

„Govorim kot Italijan in protifašistični demokrat„

Ob 16. uri je konferenca začela obravnavati italijansko vprašanje. Takoj po otvoritvi je dobil besedo italijanski ministrski predsednik Alcide De Gasperi. Uvodoma je dejal: «Ko govorim na tem svetovnem sestanku, čutin, da je vse, razen vaše osebne vljudnosti, proti meni: za obtoženca me označuje zlasti kvalifikacija bivšega sovražnika in dejstvo, da sem prišel sem potem, ko so najvplivnejši izmed vas po dolgem in utrudljivem delu že sprejeli svoje sklepe.

De Gasperi je izjavil, da ima dolžnost pred vestjo svoje države, da pri obrambi življenjske sposobnosti svojega naroda govori kot Italijan; dalje da čuti odgovornost in pravico, da govori tudi kot protifašistični demokrat in zastopnik nove republike, ki stremi za tistim trajnim in tvornim mirom, ki ga išče konferenca in tistim sodelovanjem med narodi, ki ga ima konferenca nalogo določiti. Izjavil je, da je pogodba z Italijo izredno trda; če bi bila vsaj orodje obnovitve mednarodnega sodelovanja, bi imela italijanska žrtev neko protivrednost. Italija naj bi bila kaznovana za svojo fašistično preteklost, ko pa bi postavili tej preteklosti nagrobni kamen, bi bili vsi enakopravni v duhu novega mednarodnega sodelovanja.

Govornik je nato vprašal, ali lahko verjame, da je tako. Izjavil je da je očividno tako v namerah odposlancev mirovne konference, besedilo pogodbe pa govori v drugem jeziku. Pripomnil je da so pri varnostnih ukrepih proti domnevnemu pojavu italijanske nevarnosti šli mnogo predaleč in tako oslabili italijansko obrambno sposobnost v zvezi z italijansko neodvisnostjo. To velja po njegovih besedak predvsem za vzhodno mejo in tudi za določene popravke meje na zahodu, ki jih ne navdihujejo vsiliki skupne varnosti.

De Gasperi je dejal, da Italijane bolj kot besedilo pogodbe skrbi njen duh. V nadaljevanju govora se je dotaknil uvodnega besedila pogodbe in omenil označbo, ki pravi, «da je bil fašizem strmoglavljen pod pritiskom vojaških dogodkov»; priznal je, da je bil padec fašizma mogoč le zaradi vojaških dogodkov, preobrat pa ne bi bil tako temeljit, če ne bi bil izveden po tako dolgi zaroti rodoljubov, ki so delovali v domovini in tujini za ceno ogromnih žrtev, brez političnih stavk v obrambni industriji in delovanja protifašistične parlamentarne opozicije.

De Gasperi je nato omenil potsdamsko ugotovitev glede Italije, ki pravi, da je bila Italija prva izmed osnih sil, ki je prekinila stike z Nemčijo ter se sama osvobodila fašističnega režima, ter vprašal, kaj se je zgodilo, da v uvodu pogodbe odstranjujejo z zgodovinske pozornice italijanski narod, ki je bil prvoborilec. Omenil je tudi uvodno pogodbeno označbo, da je nekaj italijanskih oboroženih sil aktivno sodelovalo v vojni proti Nemčiji ter ugovarjal, da bi jih bilo samo nekaj; navedel je podrobneje italijanski vojaški prispevek.

POLOŽAJ V JUL. KRAJINI

Posebni dopisnik «BBC» Patrick Smith razkriva o položaju v Julijski krajini, da se je maršal Tito obvezal, da se ne bo nikoli odpovedal jugoslovanskim teznjam po popolni priključitvi Trsta, Gorice in Tržica. Italijani — nadaljuje dopisnik — pa so po drugi strani mnenja, da predstavljajo predlogi, na podlagi katerih bi bilo puljsko pristanišče in istrski polotok priključena Jugoslaviji, izdajstvo nad Italijani, ki bivajo na tem področju.

Dopisnik je pretekli teden prepotoval razne dele področja in je imel razgovore z zaveznškimi oblastmi in z osebami, ki predstavljajo vse politične stranke. Dejal je, da je trenotno projugoslovanski del dobro organiziran in ofenziven. Italijani so prav tako organizirani, drže se pa političnе igre čakanja. Dopisnik pravi, da je zasluga zavezniškega nadborstva, če ni bilo spopadov večjega obsega, mnenja pa je, da je mogoč izbruh neredov, ko bodo znane pariške odločitve. Italijani so v primeri z Jugoslovani po Smithovem mnenju bolj nezadovoljni s predlogom, da bi Trst in ozemlje, ki ga obdaja, postalo mednarodno področje. Tudi Jugoslovani ne odobravajo te zamisli, priznavajo pa, da jo imajo za izhodiščno točko za končno priključitev Trsta k Jugoslaviji.

Tržaško vprašanje

De Gasperi je dejal, da je kazenski značaj pogodbe razviden tudi iz ozemljskih določb. «Tu — je dejal — morem zanikati, da so bile pri rešitvi tržaškega vprašanja objektivne težave, ki jih ni bilo lahko premagati. Vsekakor je tudi na to vprašanje že od začetka vplivala neka trajna vojna psihologija, trdovratna zahteva po domnevni pravici prvega okupatorja in pomanjkanje premirja med dvema najbolj prizadetima strankama.

«V London ste me poklicali 18. septembra 1945. Takrat sem se odrekel naravni meji na Alpah; da bi ugodil jugoslovanskim narodnostnim težnjam, sem tedaj predložil črto, ki jo je 23. aprila 1919 na pariški mirovni konferenci predložil Wilson. Takrat sem prosil za «pravično in pošteno rešitev, ne pa za odločitev, ki bi večno delala razliko med zmagovalci in premganci». Predložil sem tudi, da bi gospodarsko vprašanje Julijske krajine rešili z internacionalizacijo tržaškega pristanišča in ustvaritvijo sodelovanja z reškim pristaniščem ter železniškim omrežjem Donava-Sava-Jadran.

«Seveda sem imel namen, da bi bilo treba uvesti enakost in vzajemnost v postopanju z narodnimi manjšinami, da bi Reki vrnili statut, ki so ji ga priznali v Rapallu in da bi upoštevali značaj Zadra.

«Gospodje ministri ste naslednji dan sklenili, da boste skušali določiti narodnostno črto, ki naj bi pustila kar najmanj prebivalcev pod tujim gospodstvom. V ta namen ste določili preiskovalno komisijo. Komisija je v Julijski krajini delovala 28 dni. Izid preiskave je bil ta, da sem, čeprav s kakšnim pridržkom, v glavnem zaključke odobril, ko ste me poklicali v Pariz, da 3. maja 1946 podam svoje mnenje.

«Toda jugoslovanski zastopniki so z utemeljitvami, ki merijo na kaznivost, vztrajali nad posestjo vse Julijske krajine, posebno Trsta. Tedaj sem s tesnobo pričel iskati kompromis; ko sem zapustil Pariz, sem izvedel, da so Angloameričani opustili narodnostne črte in sprejeli francosko.

«Ta francoska črta je bila že politična črta, ki jim je prijala, ne pa narodnostna črta v smislu londonskih sklepov, kajti na slovanskem ozemlju je ostalo 180.000 Italijanov, na italijanskem pa 69.000 Slovanov. Predvsem je izključila iz Italije Pulj in manjša mesta na zahodni istrski obali ter je predstavljala za nas nesprejemljivo izgubo. Toda čeprav je bila nesprejemljiva, je bila vsaj italijansko-jugoslovanska meja, ki je prisodila Trst Italiji.

«Kaj se je zgodilo za mizo pri kompromisu v juniju, da je 3. julija Svet štirih uničil londonske sklepe ter naredil iz francoske črte ne več mejo med Italijo in Jugoslavijo, marveč tako «svobodno tržaško ozemlje» s posebnim mednarodnim statutom? Ta preobrat je bil za nas grenko presenečenje.

Takoj, ko sem slišal o tej nevarnosti, sem 30. junija štiri zunanje ministre brzojavno zaprosil, naj me zaslišijo in jim izjavil, da želim pomagati pri njihovih mirovnih prizadevanjih ter jih opozoril, naj bodo pozorni na sredstva, ki bi mogla povzročiti nove spopade. Dejal sem, da je mednarodna rešitev, kot je bila v načrtu, nesprejemljiva. Posebno bi zadala neznosno rano italijanski narodni zavesti izključitev zahodne Istre do Pulja. Moja prošnja ni naletela na odziv ter so jo dali ad acta.

«Svobodno ozemlje, kot je označeno v načrtu, bi obsegalo 783 kvadratnih kilometrov s 334.000 prebivalci, katerih je tri četrtine osredotočenih v glavnem mestu. Po ljudskem štetju iz leta 1921 je tu 266.000 Italijanov, 49.501 Slovanov in 18.000 drugih narodnosti. Država bi bila davkoplačevalec Jugoslavije in Italije v enaki meri za električno silo; z zaledjem bi bila v zvezi s tremi slovanskimi in eno italijansko železnico.

«Trst in njegovo pristanišče sta imela od leta 1919 do 1939 od Italije veliko korist zaradi javnih del in od tržaške industrije, kot ladjedelnic, rafinerij, tovarn konzerv, ki niso uživale le olajšav, davčnih oprostitev in podpor (tudi za paroplovne zveze), marveč so bile vezane vse na italijanska tržišča.

Gospodarsko ali politično vprašanje

«Že zdaj meče pogodba senco na produktivno delovanje Trsta, ker ne verujemo v življensko silo njene ureditve ter njeno gospodarsko učinkovitost. «Kako bo mogoče, pravijo Tržačani, ohraniti mir v državi, ki ne pripada niti enim niti drugim, če že danes zavezniki, ki vzdržujejo znatno število čet, ne morejo zagotoviti osebne varnosti. Notranje vprašanje je morda najtežje. Vsaka narodnostna skupina bi zahtevala pomoč za svoje in borbe bi postajale še bolj zapletene, če postavimo na površje socialno vprašanje, ki je posebno ostro in pereče v zmedenem trgovinskem in industrijskem položaju. Ali bodo mogli Združeni narodi razsojati in preprečevati, da bi notranje politične borbe ne zavzele mednarodnega značaja. Zaprli boste v kletko statuta dva nasprotnika s pomanjkljivimi obroki in obilnimi političnimi pravicami, in menite, da ne bodo pri rokah in prišli na pomoč Slovani, ki živijo v vsej okolici v razdalji osmih kilometrov, in Italijani, ki bodo nudili roko preko dvokilometrskega prehoda? Ali pa mislite, da boste zares mogli narediti tržaško pristanišče za skladišče Srednje Evrope? Tedaj pa je vprašanje gospodarsko in ne politično. Potem hočete družbo, mednarodno upravo, ne pa statut; potem hočete podjetje s trdnimi finančnimi temelji, ne pa pravno kombinacijo, zgrajeno na trhlem političnem pesku. Za tveganje takšnega netrajnega poskusa ste morali prisoditi Jugoslovanom 81% ozemlja Julijske krajine (in tudi Jugoslovani se pritožujejo, da so jih zavezniki izdali in si skušajo prilastiti ostali del z juridičnimi in ustavnimi formulami nove države). Morali ste storiti krivico Italiji s tem, da ste zatajili narodnostno črto, morali ste prepustiti Jugoslaviji področje Poreča in Pulja, na da bi se spomnili na atlantsko [illegible]tino, ki priznava prebivalstvu pravico, da ga vprašajo za mnenje o ozemljskih spremembah, marveč [illegible] jim celo nasprotno otežkočili r[illegible]nere, ko ste določili, da bodo m[illegible] i biti v enem letu izgnani ali s[illegible]do morali preseliti v Italijo te[illegible]pustiti svojo zemljo, svoje hi[illegible] svoje imetje oni italijani [illegible]ke krajine, ki bi prišli pod [illegible]ovansko suverenost in bi opt[illegible] želi, da ohranitev svojega državj[illegible] sanašnjih

Komisija za tržaški statut ni dosegla sporazuma

Agencija «BBC» poroča, da so strokovnjaki, ki jim je Svet zunanjih ministrov poveril izdelavo statuta mednarodnega področja Trsta, javili da poskusi, da bi dosegli kompromis, niso uspeli. Konferenca bo morala zarodi tega preučiti ločeno vse štiri osnutke statuta.

Poročevalec agencije «BBC» pripominja, da to pomeni, da je med stirimi velesilami velik nesporazum o najvažnejšem političnem vprašanju, ki ga bo morala obravnavati konferenca. Velika Britanija, Združene države in Francija — pa še poročevalec — mislijo, da je treba kompromis med štirimi velesilami o internacionalizaciji tržaškega področja praktično izvesti, statut pa naj bi bil zagotovilo proti zunanjim pritiskom. Sovjetski zastopniki pa o tem mislijo drugače. Poročevalec dodaja, da Sovjeti v nasprotju s prejšnjim stališčem na zasedanju Sveta zunanjih ministrov zdaj podpirajo jugoslovansko nasprotovanje proti osnutku statuta.

NEUSPEL UDAR V EKVADORJU

New York, 12. avgusta

Newyorška radijska postaja je v soboto zvečer javila, da so po poročilih, ki so prispela iz Ekvadorja, v soboto preprečili državni udar proti vladi.

Socialistični voditelj Rodrigo Cardinez je s 60 civilisti napadel straže ministrstva za obrambo. Dve osebi sta bili ranjeni. Cardinez je izjavil, da je skušal preprečiti zasedanje ekvadorske narodne zbornice, ki je bilo v soboto.

Radijska postaja je sporočila, da so oblasti odredile aretacijo raznih socialističnih voditeljev.

Po poročilu radijske postaje v Quitu je ekvadorski predsednik Ibarra zaradi neuspelega poizkusa socialistov, da bi prišli na oblast, odstopil.

Razdelitev manjšin

«Učinek te vaše rešitve je, da bi z izjemo svobodnega ozemlja ostalo v Jugoslaviji 180.000 Italijanov, v Italiji pa 10.000 Slovanov (po ljudskem štetju iz leta 1921), iz Italije bi bilo v celoti izključenih 446.000 Italijanov, ako vzamemo v račun tudi Italijane, ki bivajo v Trstu. Pa tudi za te manjšine niste najmanj poskrbeli, medtem ko mi v Gornjem Poadižju pripravljamo plemenito revizijo opcij in smo že dosegli sporazum o široki pokrajinski avtonomiji, ki bo predložen ustavodajni zbornici.

V čigavo korist torej vztrajate na rešitvi, ki grozi, da bo ustvarila mnogo gorja, v čigavo korist si zatiskate ušesa pred bolestnimi kriki istreskih Italijanov?

«Pred seboj imam seznam Italijanov iz Pulja, ki so pripravljeni oditi, zapustiti zemljo in ognjišča, samo da ne bi prišli pod novi režim.

Vem, da je treba ustvariti mir, potrebno je premagati zastoj, toda za eno leto ste odložili kolonialno vprašanje, ker niste našli primerne rešitve: kako ne bi mogli prav tako napraviti z julijskim vprašanjem?

Se vedno je čas narediti nepopravljivo napako. Pogodba bo še vedno veljala, tudi če bodo ostale odprte še nekatere ozemeljske določbe.

De Gasperi je nato prešel na gospodarske člene mirovne pogodbe. Dotaknil se je posojil Nemčiji in nemškim državljanom do 8. maja 1945 ter izjavil, da se jih Italija ne more enostavno odreči. Dejal je, da to vprašanje in ureditev Evrope sploh ne more biti rešeno prej, kot po sklenitvi miru z Nemčijo.

«Določimo temeljne osnove pogodbe. Italija bo sprejela žrtve, ki jih zmore. Sedimo k mizi mi in Jugoslovani v prvi vrsti in skušajmo na primeren način najti neko obliko življenja, neko sodelovanje, kajti brez tega bodo ostala določila pogodbe prazna».

De Gasperi je dejal, da s tem ni rečeno, da bi bil ostali del pogodbe sprejemljiv. Nekatere gospodarske določbe so zelo trde. Nato je govoril o urejevanju trgovinskih odnošajev med Italijo in zavezniki. V pogledu vojne odškodnine je dejal, da je Italija sicer pripravljena prispevati žrtve, izključiti pa je treba, da bi nalagale italijanskemu gospodarstvu breme, ki bi bilo nedoločeno in bi trajalo nedoločen čas. Nadalje je izjavil, da je treba v odstopljenih ali osvobojenih področjih upoštevati velike italijanske investicije za javna dela ter kulturni ter gmotni razvoj teh krajev. Pozdravil je odločitev zunanjih ministrov, da bi Italiji v obliki zaupne uprave zaupali njene kolonije. O ugovorih glede vojaških vprašanj je De Gasperi dejal, da jih bodo točneje predložili zadevni komisiji. Dejal je, da italijanske mornarice ni mogoče imeti za vojni plen.

Byrnes čestita

Končno je izrazil željo in voljo, da bi Italija tvorno podpirala delo za pravičnejšo ureditev sveta. Dejal je, da kot Italijan ne prosi nikakih posebnih koncesij. Prosi le, da bi bil italijanski mir vključen v mir, ki ga željno pričakujejo možje in žene vseh držav, ki so se bojevale in trpele za svoje ideale. Prosil je, naj dajo odposlanci oddiha in vere republikanski Italiji.

Ko je De Gasperi zapustil govorniško mesto in odhajal na prostor, ki je bil rezerviran za italijansko odposlanstvo, se je Byrnes, ki je sedel v prvi klopi, dvignil in mu prisrčno stisnil roko.

Predsednik Bidault je po De Gasperijevem govoru izjavil, da je konferenca vzela na znanje izjave italijanskega zastopnika. Pred odložitvijo zasedanja sta kratko razpravljala Bidault in Višinski. Višinski je zahteval nadaljnjih podrobnosti o ponedeljskem dnevnem redu, ki ga je prečital Bidault. Bidault je pojasnil nekatera določila, ki se tičejo razprave o De Gasperijevih izjavah, s čimer se je Višinski zadovoljil. Zasedanje so nato preložili na današnji dan ob deseti uri. Predsedoval mu bo Byrnes.

Na plenarnem zasedanju bodo danes preučili tudi zahtevo jugoslovanskega odposlanstva, da obširno razpravljajo o De Gasperijevih izjavah, preden bodo o tem podrobno razpravljali v komisiji. Poleg tega bodo razpravljali o albanskem vprašanju.

Byrnes je v soboto zvečer povabil De Gasperija v svoj hotel in se z njim razgovarjal približno eno uro.

Danes dopoldne bodo na konferenci govorili Byrnes, Alexander in Manuilski. Na popoldanskem zasedanju bo govoril namestnik ministrskega predsednika, zunanji minister in voditelj liberalne stranke Georg Tatarescu, ki bo obrazložil romunsko stališče do mirovne pogodbe. Sredi prihodnjega tedna se bo verjetno začelo pravo delo konference. Bevin se doslej še ni udeležil nobenega zasedanja konference. Včeraj je z letalom odpotovala v Pariz bolgarska delegacija. Vodi jo ministrski predsednik Kimon Georgijev. Byrnes je včeraj v bližini Versaillesa zajtrkoval z Blumom.

RAZPRAVA V SOFIJI ORGANIZACIJA "CAR KRUM„

Sofija, 12. avgusta

Dopisnik agencije «Tanjug» poroča iz Solje: da se je v petek pred okrajnim sodiščem v Sofiji nadaljeval proces proti organizatorjem in članom fašistične vojaške organizacije «Car Krum.»

«V natrpani sodni dvorani je javni tožilec Ivan Andrejev bral obtožbo, ki je podrobno razlagala sestavo in delovanje omenjene organizacije.

«Organizacija — je dejal tožilec — je imela naslednji program: ohranitev monarhije, neusmiljeno borbo proti vladi Domovinske fronte, sabotože, umore, usmrtitve voditeljev Domovinske fronte in članov osrednjega odbora bolgarske delavske stranke (komunisti), širjenje sovraštva proti Sovjetski zvezi in novi Jugoslaviji ter sodelovanje z vsemi reakcionarnimi elementi in opozicijo v državi, posebno pa s podporniki voditelja opozicije Nikole Petkova.

«Ko je prikazal delovanje vseh obtožencev in zatrdil njih krivdo zaključuje dopisnik je tožilec Andrejev zahteval smrtno kazen za ustanovitelja organizacije Antona Krsteva.»

USTANOVITEV SVETOVNEGA PREHRANJEVALNEGA ZAVODA

Načrt sira Boyda Orra

WASHINGTON, 12. avgusta — Bela hiša in ameriško zunanje ministrstvo sta zanikala vest iz New Yorka, po kateri naj bi Trumanova vlada soglasno zavrnila načrt za ustanovitev svetovnega prehranjevalnega zavoda, ki ga je predložila organizacija za prehrano in poljedelstvo pri Združenih narodih.

Načelnik tiskovnega urada Bele hiše Charles Ross je izjavil, da «vlada ni niti odobrila niti zavrnila kaksnega načrta». «Ameriški delegati — je dejal — odhajajo v Kopenhagen brez določenega načrta. Načrt ni dovolj razvit, da bi mogel ameriški vladi dovoliti, da določi, če vsebuje obetajoče predloge za rešitev poljedelskih vprašanj. Vsceno so mnenja, da so ta vprašanja vredna preučitve in da bi morali vzeti v pretres tudi druge možne rešitve. V skladu s tem podpira vlada Združenih držav ustanovitev mednarodne komisije, ki bi imela nalogo preučiti razne predloge in pripraviti načrt za izvedbo mednarodne akcije».

Načrt za ustanovitev svetovnega prehranjevalnega zavoda s sredstvi in oblastjo, s čimer bi mogli zagotoviti pravično razdeljevanje živil vsaki državi, bodo predložili na konferenci organizacije za prehrano in poljedelstvo pri Združenih narodih (F.A.O.), ki se bo pričela v Kopenhagenu 2. septembra. Načrt, ki ga je izdelal glavni ravnatelj «F.A.O.» sir John Boyd Orr, predlaga, naj ustanova: 1) določi cene poljedelskih pridelkov na svetovnih tržiščih; 2) preskrbi za svetovno zalogo živeža, ki bi bila v stanju odpomoči vsakemu primeru pomanjkanja, ki bi ga povzročila slaba letina v katerem koli delu sveta; 3) preskrbi sredstva za financiranje na podlagi posebnih pogojev, dobave prezkov poljedelskih proizvodov državam, ki bi imele nujno potrebo; 4) sodeluje z zainteresiranimi organizacijami za mednarodni poljedelski razvoj in trgovinsko prehranjevalno politiko.

SIR JOHN BOYD ORR

«Food and Agriculture Organisation of the United Nations»

OVIRE AMERIŠKEGA KONZULA V DAIRENU

Washington, 12. avgusta

Poročevalec zunanjega ministrstva je v soboto izjavil, da ameriškemu konzulu v Dairenu v Mandžuriji niso dali polne svobode, da bi vzdrževal stike s svojo vlado in da so o tem vprašanju razpravljali s sovjetskimi oblastmi v Moskvi.

Poročevalec je dejal, da to ne morejo imeti za resno vprašanje in da ni bilo nobene uradne protestne note. Mislijo, da more konzul vzdrževati stike samo še preko sovjetskega vojaškega radia in da mora pri pošiljanju poročil v Združene države uporabljati navadno pisavo, ne pa šifre.

Od sovjetske vlade so zahtevali, da konzulu omogoči opravljanje poslov.

VOLITVE V ROMUNIJI

Bukarešta, 12. avgusta

«BBC» poroča, da je neki poročevalec romunske vlade v soboto sporočil, da bodo splošne volitve v Romuniji 10. novembra.

BRITANSKI ODGOVOR NA PERZIJSKO NOTO

London, 12. avgusta

Poročevalec britanskega zunanjega ministrstva je sporočil, da bodo britanski odgovor na perzijsko protestno noto zaradi zadrževanja britanskih čet v Iraku v bližini iranske meje takoj poslali v Teheran. Pristavil je, da britanskih čet ne bodo poslali na perzijsko ozemlje, če bo iranska vlada ohranila red.

NOVA SLOVAŠKA VLADA

Praga, 12. avgusta

Praški sindikalni list «Prace» je v nedeljo zvečer sporočil, da so sestavili novo avtonomno slovaško vlado, ki ji predseduje komunistični ministrski predsednik.

Po poročilu istega lista je vlada sestavljena iz 9 demokratov, 5 komunistov in enega neodvisnega. Novi ministrski predsednik dr. Gustav Husak je enako kot njegov prednik Karel Smidke komunist. Dr. Husak je bil prometni minister v prejšnji vladi, ki je v soboto sporočila predsedniku slovaške narodne zbornice dr. Josefu Lettrichu da odstopa.

Neodvisni član vlade je general Ferjančik, bivši državni tajnik češkoslovaškega vojnega ministrstva, ki je prevzel notranje ministrstvo. Novi minister za informacije je demokrat Sukocovic, katoliški duhovnik.

To spremembo vlade je pripisati majskim volitvam, pri katerih so dobili demokrati večino nad komunisti.

Razne stranke so potrebovale 10 tednov, da so se zedinile o sestavi nove vlade.

JUGOSLOVANSKI PROTEST PRI AMERIŠKI VLADI

Beograd, 12. avgusta

Jugoslovanski zunanji minister je pri ameriški vladi protestiral zaradi kršitve jugoslovanske ozemljske suverenosti, ki so jo izvršila vojaška letala Združenih držav.

Protestna nota pripominja, da je beograjska vlada že večkrat, toda zaman, opozorila ameriške vojaške oblasti na podobne polete brez dovoljenja.

AMERIŠKI PROTEST PRI ROMUNSKI VLADI

Washington, 12. avgusta

Vlada Združenih držav je poslala romunski vladi odločno protestno noto zaradi aretacije romunskih državljanov, ki so uslužbeni pri ameriških vojaških in političnih odposlanstvih v Bukarešti. Aretacije so baje v zvezi s poskusom romunske vlade, da odpravi politično opozicijo.

ZA ODLOŽITEV GRŠKEGA REFERENDUMA

Atene, 12. avgusta

Bivši grški ministrski predsednik Sophoulis Temistokles, voditelj parlamentarne skupine liberalne republikanske stranke, je pozval ministrskega predsednika Tsaldarisa, naj odgodi referendum o vrnitvi kralja Jurija, ki so ga določili za 1. september. Sophoulis je izjavil, da «ni umestno izvesti referendum zdaj, ko razpravljajo na mirovni konferenci v Parizu o grških zahtevah. Če bi zdaj pričeli kampanjo za referendum, bi to pomenilo začetek državljanske vojne».

List «Hellas» je objavil članek social-demokratskega voditelja Giorgia Papandreouja ki zatrjuje, da je napačno sprožiti vprašanje o vrnitvi kralja «na podlagi bojazni pred komunizmom in kot reakcijo proti politiki sile», namesto na ideološki podlagi. Social-demokratski voditelj zatrjuje ob koncu, da je najbolje protistrup proti komunizmu republika, ne pa monarhija.

KER JE KRITIZIRAL VLADNO POLITIKO

Beograd, 12. avgusta

Agencija «Reuter» obvešča, da so voditelja jugoslovanske kmetske stranke dr. Dragoljuba Jovanovića v soboto izključili iz njegove stranke, ker je v parlamentu kritiziral notranjo in zunanjo politiko vlade maršala Tita.

Odvzeli so mu poslanski mandat in tudi čast titularnega univerzitetnega profesorja.

Jovanović je skupno s svojo stranko leta 1945 pristopil k «Narodno osvobodilni fronti maršala Tita».

KITAJSKO-AMERIŠKI SPOPAD

Tientsin, 12. avgusta

Strelci ameriške mornarice so se soboto zvečer obstreljevali s 50 Kitajci, ki so jugovzhodno od Tientsina poškodovali tovorni vlak s premogom.

Kitajci so utrpeli izgube; med Američani ni bodo ranjencev.

ŠPANIJA POZVALA NEMCE, NAJ SE VRNEJO DOMOV

London, 12. avgusta

Španska vlada je pozvala Nemce, ki prebivajo v Španiji, naj se vrnejo v domovino. Izjava, ki so jo izdali v Madridu, pravi, da so Nemci dobili zagotovilo, da jih ne bodo poslali na sovjetsko področje in da ne bodo uvedli proti njim izrednih postopkov.

TEHNIKA

Načrti za povojno znanost

Imperialna znanstvena konferenca, ki jo je otvoril v Londonu kralj Jurij VI., je prikazala že na svoji prvi seji potrebo po izmenjavi znanstvenikov raznih držav Commonwealtha z namenom, da ohranijo prvenstveni položaj britanske znanosti.

Spoznali so za važno, da omogočijo mladim promovirancem kakor tudi starejšim znanstvenikom stipendije za nadaljevanje študija in raziskovanja na tujih vseučiliščih in znanstvenih zavodih. Za že znane znanstvenike, kakor vseučiliške profesorje in za dijake, ki delajo v državnih laboratorjih, menijo, da bi bilo zaželeno odobriti ustroj dopustov za študij in raziskovanja.

Da pa dosežejo vse to, je treba predvsem poskrbeti za denar, da omogočijo potovalne stroške, po možnosti z letalom.

Poudarili so tudi pogoje, ki so v dominionih zelo ugodni za raziskovanja na znanstvenem področju biologije, geofizike in drugih ved, istočasno pa so omenili težkoče, ki so nanje naleteli znanstveniki po kolonijah, ker so tam često ločeni od svojih kolegov.

Debato o povojni potrebi temeljnih znanstvenih raziskovanj je vodil predsednik avstralskega znanstvenega in industrijskega sveta za raziskovanja. Debato so otvorili z opozorilom na nekatera važna vprašanja, ki se nanašajo na zadevna raziskovanja v Veliki Britaniji in so poudarili potrebo konkretnejšega vodstva pri reševanju teh vprašanj. Poročilo kraljeve družbe o potrebi raziskovanja v temeljni povojni znanosti predstavija prvi poizkus preučitve povojnega položaja in uvedbe praktičnih ukrepov za njegovo izboljšanje. V debati je prevladovalo vprašanje finančnih sredstev in potrebe po uporabi ter sredstev, da dosežejo uspešno raziskovanje na vseh najvažnejših področjih. Važen činitelj v razvoju temeljnih raziskovanj je zmogljivost znanstvenikov, o čemer je bilo govora v nedavnem poročilu britanske vlade.

To poročilo je ugotavljalo, da se je število znanstvenikov, ki zapuščajo vseučilišča, v zadnjih desetih letih podvojilo, da pa to ne zmanjšuje uspeha študijev. Podčrtali so važnost vzpostavitve vzgojnega sistema, ki bi zagotovil, da bi imeli vsi mladeniči, ki posebno težijo k znanstvenemu študiju, možnost pokazati svoje sposobnosti.

Na tretjem zasedanju konference je bilo vprašanje naravnih proizvodov britanskega Commonwealtha in kemičnih industrij, ki temelje ali pa bi mogle temeljiti na njih». Debato je vodil dr. J. L. Simensen iz britanskega kolonijskega urada, ki je poudaril, da je glavni namen raziskovanaj na tem področju dvigniti življenjsko raven narodov Commonwealtha. Konferenca je odločila, da bodo morali preiskave o izrabi prvin izvesti po pokrajinah, ker primanjkuje razpoložljivih znanstvenikov. Določili so, da bodo tako v bodočnosti kot so v preteklosti sladkor pridelovali v večjih količinah, kot je potrebno in glede na to so vzeli v pretres njegovo izrabo kot surovine za kemično industrijo. Sladkorjeve stranske proizvode, kot na primer melaso, že uporabljajo pri proizvodnji alkohola tako za pijače kot v industrijske namene; uporabljajo pa jih tudi za izdelavo kvasa. Med drugim so omenili izrabo vlaken sladkornega trsa po izločitvi soka, ki jih uporabljajo za izdelalo «furfurala» — kemičnega proizvoda, ki ga danes v veliki meri uporabljajo v proizvodnji plastičnega materiala.

Posebno so poudarili važnost popolne izrabe stranskih proizvodov volne, kot volnene maščobe in voska. Od 15.000 ton volninega voska, ki so ga pridobili v Avstraliji, so samo 450 ton uporabili za izdelavo proizvodov, kot na pr. lanolina.

V mnogih dominionih in kolonijah je industrijski razvoj kemične industrije v veliki meri odvisen od rudnega bogastva. Na konferenci so prišli tudi do zaključka, da te industrije zapravljajo bogastva in da se v mnogih primerih svetovne dobave cina in svinca nižajo. Konferenca je odločila, da zahteva to vprašanje uspešnejša raziskovanja o obdelavi rudnin, ki imajo majhen odstotek čiste kovine.

V nekaterih dominionih so tudi industrije za predelavo stranskih proizvodov rib. Tako je na Novem Zelandu trenotna letna proizvodnja olja iz jeter morskega psa 25.000 galonov, kar po vsebini vitaminov odgovarja več kot pol milijonu galonov olja iz jeter polenovke. To področje je očividno primerno za vzporeditev raziskovanj kakor tudi nove industrije, ki temelji na morskih algah in je važna tako za proizvodnjo «agraria», ki ga uporabljajo pri bakterioloških raziskovanjih in za konserviranje mesa kakor tudi za alginate, ki jih bodo verjetno začeli na veliko izkoriščati pri izdelovanju plastičnega materiala.

ZANIMIVOSTI

Da bi preprečili beg zakonskih mož...

Kot poroča «Daily Mail», so uvedli nove določbe za preprečitev bega zakonskih mož njihovim ženam. Od zdaj naprej ne bodo izdali nobenemu možu, ki ne bo prinesel pismenega pristanka svoje žene, potnega dovoljenja. Poročilo pravi nadalje: «Če hoče zakonski mož potovati sam, mora predložiti uradno overovljeno privoljenje žene, v katerem potrjuje, da ve za nameravano potovanje in da je sporazumna s podporo, ki jo bo imela za časa moževe odsotnosti.

«Novo odredbo naj bi izdali zato, ker so mnogi zakonski možje zapustili družino in odpotovali v tujino, kier so si poiskali novo prijateljico, družina pa je morala živeti od državne podpore. Kot piše list, so uvedle v Angliji vse potovalne družbe ta predpis, v katerem pa je tudi stavek: «Zakonske žene ne potrebujejo privoljenja moža, če hočejo potovati v tujino, razen če so mlajše od 21 let.»

Uradnik britanskega urada za izdajanje potnih dovoljenj demantira to vest in navaja, da ta uredba velja že trideset let, na podlagi katere oblasti lahko vprašajo, če je družina tistega, ki hoče v službo v tujino, preskrbljena.

Zapoznele vojne žrtve

Neka podmornica je med vojno s torpedom zadela v zelo nizki vodi med Alderburghom in Felixstowom ob obali Suffolka težko natovorjeno petrolejsko ladjo. Ladja se je potopila s tavorom vred, a ni eksplodirala.

Ladja, ki je tik pod morsko gladino, je delala velike preglavice ladijskim kapitanom. Mnoge ladje so se ji v zadnjem trenotku umaknile. Zaradi tega so oblasti sklenile, da jo bodo razstrelile. To so storili te dni.

Nafta in bencin, ki sta se razlila po morski gladini, zahtevata zdaj dan za dnem tisoče žrtev; morskih ptičev.

Prihajajo v jatah na obalo, slepi in črni od olja, perje se jim tako lepi, da se ne morejo premakniti in valovi jih mečejo na obalo, ker si ne morejo pomagati. Usmiljeni potniki so jih skušali umiti z bencinom in petrolejem, toda zaman. Preostalo ni nič drugega, kot da so organizirali lov na te uboge ptiče, da jih rešijo trpljenja. Ribiči so se odpeljali na morje in jih polovili; nato so jih na obali pobili. Koliko jih je poginilo na morju, ni moči presoditi.

Porotno sodišče v Regio Emiliji je obsodilo na 30 let ječe morilko treh žensk; njih trupla je uporabila za izdelovanja mila. Sodišče je pri odmeri kazni upoštevalo obtoženkino duševno stanje.

* * *

Šest tisoč tonsko nemško križarko «Leipzig» so odvlekli na odprto morje in so jo potopili v višini Wilhelmshavena.

KULTURA

PREDSEDNIKI AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI NA ČEŠKOSLOVAŠKEM

Na predlog prosvetnega ministra je češkoslovaška vlada potrdila izvolitev štirih predsednikov Češke akademije znanosti in umetnosti v Pragi za dobo 1945/47. Za predsednika historično-filozofskega oddelka je bil izvoljen profesor filozofske fakultete Karlove univerze v Pragi dr. Josef Kral, za predsednika prirodoslovnega oddelka profesor medicinske fakultete Karlove univerze dr. Josef Pelnar, za predsednika filološkega oddelka profesor klasične arheologije na Karlovi univerzi dr. Antonin Salač in za predsednika umetostnega oddelka načelnik ministrstva za informacije, znani češki pisatelj Josef Kopta.

V KARLOVIH VARIH SO NAŠLI NEZNANA PISMA KARLA MARKSA

Pred kratkim so v karlovarskem muzeju odkrili doslej nepoznana Marksova pisma, ki jih je komunistični ideolog napisal v času, ko se je zdravil v Karlovih Varih. Najdenih pisem je 36 in so naslovljena na Marksovega prijatelja in sodelavca Friedricha Engelsa. V njih Marks v glavnem opisuje osebne doživljaje ali pa vsebujejo razna poročila in znamenitve opazke o političnih razmerah v Avstro-ogrski, o avstrijski policiji in o raznih gospodarskih vprašanjih.

Istočasno so v stanovanju neke Nemke, ki se je morala izseliti v Nemčijo, odkrili neznani Marksov potret, katerega je naredil mestni slikar v času Marksovega zdravljenja v Karlovih Varih. Potret je slikan z oljnatimi barvami in je zelo dobro ohranjen.

VZORNA KNJIŽNICA NA ČEŠKOSLOVAŠKEM

Češkoslovaška vlada je darovala sindikatu čeških književnikov krasen grad v mestu Dobriš, 40 km od Prage. V tem gradu bodo književniki uredili reprezentacijsko središče in «Dom dopusta» za vse češkoslovaške književnike. V Dobrišu bodo književniki prevzeli pod svojo zaščito mestno knjižnico in jo obnovili, ker so jo med vojno Nemci zelo poškodovali. Do konca leta 1946 bo sindikat daroval knjižnici 1.000 leposlovnih in znanstvenih knjig, v letu 1947 pa nadaljnjih 1.000 knjig. Potem bodo knjižnico redno dopolnjevali z novimi izvirnimi in prevodnimi deli.

TRŽAŠKA KRONIKA

Policija preprečila atentat z dinamitom v bližini vojašnice v ulici Istria

TRST, 12. avgusta. — Policija javlja, da je patrulja civilne policije Julijske krajne včeraj ob 3.45 uri ustavila pri Pestalozziju, približno 60 metrov od vogala policijske vojašnice v ulici Istria, dva mladeniča sumljivega vedenja. Pri enem izmed obeh so našli steklenico, ki so jo takoj spoznali za razstrelilno napravo domačega izdelka.

Oba mladenica, 19 letnega Oresta Parovela, stanujočega v ulici del Fiume 43 in 19 letnega Maria Lipeza, stanujočega v ulici Torretta št. 3, so odpeljali na glavni stan civilne policije, kjer je izvedenec ugotovil, da je bila steklenica napolnjena z razstrelivom in opremljena z vžigalnikom, ki je bil zvezan z 2 metra dolgo vžigalno vrvico, ki bi mogla povzročiti eksplozijo po približno dveh minutah po zažigu.

Pri prvem zaslišavanju je Lipez izjavil, da je šel skupno s Parovelom do vogala ulice Istria z ulico Cancellieri, kjer je trgovina Salvadej; tam bi razstrelivo postavila v jamo v pločniku, ki je pred to trgovino. Toda tovorni avtomobil civilne policije, ki je bil v bližini, tako je nadaljeval Lipez, ju je prisilil takoj opustiti nameravan podvig ter se vrniti, odkoder sta prišla. Tedaj pa ju je aretirala patrulja civilne policije.

Parovel je priznal, da je sam naredil razstrelivno mešanico. Nasprotno z izjavami, ki jih je podal Lipez, policija domneva, da sta mladeniča nameravala napraviti atentat na vojašnico, in sicer na veliki avtopark, kjer bi velike količine zelo vnetljivega goriva povzročile uničenje avtomobilov.

V zvezi z neuspelim atentatom je policija včeraj dopoldne izvedla dve drugi aretaciji. Nadaljujejo z zaslišavanji.

PREHRANA

Sladkor, mast in olivno olje za občine v pokrajini. Danes so začeli po vseh občinah v pokrajini razdeljevati potrošnikom od 0 do 4 let po 2 kg in osebam nad 65 leti ter od 4 do 19 let po 1 kg sladkorja v kristalu, vsi potrošniki pa dobe po 200 gr sladkorja ZVU. Vsem skupinam potrošnikov bodo delili po 280 gr masti ter 2 in pol dcl olivnega olja. Cena sladkorja v kristalu 314 lir za kg, cena sladkorja ZVU 50 lir kg; mast 70 lir kg, olivno olje 380 lir liter.

«CAVALLERIA» IN BALET NA GRADU

Danes so začeli pri blagajni na trgu Verdi št. 1 prodajati vstopnice za tretjo in zadnjo predstavo «Cavallerie Rusticane» in baleta na simfonično glasbo, ki bo v torek zvečer s premierskimi igralci. V četrtek zvečer bo na gradu sv. Justa simfonični koncert pod vodstvom Antonina Votta.

OBVESTILO LOVCEM

Lovska zveza sporoča: «Kdor hoče loviti v tržaški pokrajini, mora imati poleg dovoljenja za nošenje orožja še posebno dovoljenje, ki ga izda Lovska zveza. Rok za vložitev prošenj za morebitno dodelitev, zvezinih lovišč poteče 21. avgusta t. l. Prošnje je treba napisati na posebnem obrazcu, ki je na razpolago pri omenjeni zvezi.

SREDNJEŠOLSKI TEČAJI

Ravnateljstvo poletnih tečajev za srednješolsko vzgojo bo sprejemalo nove prijave do 14. t. m., in sicer od 10. do 11. ure v trgovski pripravljalni šoli «Francesco Rismondo». Pristojbina znaša 250 lir.

Po tem roku ne bodo sprejeli nobenega vpisa več.

PONESREČEN NAPAD NA ŠOFERJA

Policija sporoča: V petek sta prišla k šoferju Mariju Borestiju, ki ima svoj avtomobil na prostoru za taksije pri obokih Chiozze, dva neznanca in mu naročila, naj ju popelje v kraj, ki je še naprej od Sv. Sobote.

Ko je brzel avtomobil proti Zavljam, je eden izmed potnikov udaril šoferja z nekim predmetom po glavi. Šofer pa ni izgubil prisotnosti duha in je prisilil napadalca, da sta pobegnila. V avtomobilu so našli svetlo usnjeno torbo in nabojni okvir za brzostrelko. Domnevajo, da sta se hotela neznanca polastiti avtomobila ali pa šoferjeve listnice. V bolnišnici so Borestiju nudili prvo pomoč.

ARETACIJA MLADENIČA ZARADI POSESTI REVOLVERJA

Neki agent policije Julijske krajine je iz hiše v ulici Molino a Vento št. 70 zaslišal revolverski strel. Odhitel je v hišo, kjer je v veži našel nekega mladeniča, ki je imel v roki revolver «Beretta». Na policiji so ugotovili, da gre za 17 letnega Marija Frausina, ki so ga že pred časom aretirali zaradi poizkusa tatvine in ker ni imel osebnih listin. Frausin je izjavil, da je našel revolver za vežnimi vrati in da ga je po neprevidnosti sprožil.

Okrožni ukaz št. 6 B

PREDPISI O PRESKRBI STANOVANJ

Trst, 12. avgusta

Komisar za tržaško področje podpolkovnik I. C. Smuts je izdal 10. julija 1946 Okrožni ukaz št. 6 B, s katerim določa naslednje:

ČLEN I.

RAZVELJAVLJENJE OKROŽNEGA UKAZA ŠT. 6

Okrožni ukaz št. 6 z dne 13. septembra 1945 je s tem razveljavljen.

ČLEN II.

NALOGE STANOVANJSKEGA URADA

Odst. 1: Stanovanjski urad tržaške občine, ki mora vedno upoštevati zahteve zavezniških oboroženih sil, nakazuje razpoložljive stanovanjske prostore in poslovne lokale pripadnikom civilnega prebivalstva, kakor je tu spodaj določeno.

Odst. 2: Poslovni lokali, ki jih omenja odstavek 1, obsegajo vse lokale, ki jih uporabljajo kot skladišča, trgovine, zaloge, trgovinske urade, kina, gledališča in druga zabavišča ter vse druge lokale, ki jih uporabljajo v poklicne ali trgovinske namene (tu navedeni kot «poslovni lokali»).

ČLEN III.

PRIJAVA RAZPOLOŽLJIVIH PROSTOROV

Odst. 1: Lastniki (fizične ali pravne osebe, zasebne ali javne ustanove), upravitelji in oskrbniki poslopij, ki ležе v tržaški občini, morajo prijaviti stanovanjskemu uradu vse razpoložljive stanovanjske prostore in poslovne lokale. To prijavo, če ni bila že napravljena po predpisih člena 1. Okrožnega ukaza št. 6, je treba napraviti v 7 dneh od dneva uveljavljenja tega ukaza ali od dneva, ko pridejo ti prostori pod predpise tega člena.

Odst. 2: Stanovalci, ki nameravajo pustiti svoje hiše, stanovanja ali poslovne lokale nezasedene za več kakor 60 dni, morajo pred odhodom obvestiti stanovanjski urad o dnevu svojega odhoda in o verjetnem dnevu vrnitve. Stanovanjski urad je upravičen nakazati tako hišo, stanovanje ali poslovni lokal drugi osebi ali osebam za dobo te odsotnosti.

ČLEN IV.

PRENOS ODDAJE PROSTOROV V NAJEM

Noben lastnik ali druga oseba ne sme oddati v najem, v podnajem ali drugače razpolagati s katerimi koli prostori, niti zamenjati svojega stanovanja ali poslovnih prostorov brez pismene odobritve stanovanjskega urada; stanovanjski urad sme tako razpolaganje brez te odobritve izreči za nično in nevelijavno in razpolagati s prostori.

ČLEN V.

ZASEGA PROSTOROV

Stanovanjski urad je upravičen zasesti razpoložljive stanovanjske prostore in poslovne lokale po poizvedbah, ki jih izvrše od njega dolocene osebe, ki morajo imeti pravilno izkaznico, z namenom, da jih nakaže osebam, ki pripadajo v členu VI. naštetim skupinam.

ČLEN VI.

PROŠNJE ZA PROSTORE IN NAKAZILO PROSTOROV

Odst. 1: Prošnje za nakazilo prostorov morajo osebe, ki pripadajo skupinam, navedenim v odstavku 2 in 3 tega člena, vložiti pismeno na stanovanjski urad.

Odst. 2: Stanovanjski urad je upravičen nakazati stanovanjske prostore in poslovne lokale, pri čemer mora vedno upoštevati zahteve zavezniških oboroženih sil, osebam, ki pripadajo naslednjim skupinam:

a) prva prednost — osebe, ki so izgubile svoje stanovanje v tržaški občini: 1. zaradi vojnih poškodb; 2. zaradi raznega ali političnega preganjanja; 3. zaradi zasege po vojaških ali političnih oblasteh; 4. zaradi razsodbe sodišča, ki jim je odvzelo njihove prostore;

b) druga prednost — osebe, ki so bile premeščene z odredbo pristojnih oblasti v tržaško občino;

c) tretja prednost — vse osebe ki ne spadajo v zgornji skupini, v kolikor so prostori razpoložljivi.

Odst. 3: Na podlagi predpisov tega ukaza preskrbijo poslovne lokale v posebnih primerih na podlagi navodil, ki jih objavi okrožni komisar, kadar lahko prosilec dokaže posebno stisko ali posebno potrebo po pomoči stanovanjskega urada.

Odst. 4: Stanovanjski urad je upravičen nakazati več kakor enemu prosilcu ali družini iste prostore. Take dodelitve (tu navedeha kot «sonajemništvo») naj izvrše le kjer je to potrebno, da tako olajšajo obstoječe pomanjkanje stanovanj. Pri dodelitvi sonajemništva mora stanovanjski urad upoštevati število oseb, ki jim daje stanovanja, in v kolikor je to sprejemljivo za imetnika teh prostorov. V primeru, če imetnik prostorov odklanja sprejem sostanovalca ali sostanovalcev iz razlogov, ki jih ima stanovanjski urad za neupravičene, je stanovanjski urad upravičen odrediti imetniku prostorov, da sprejme to osebo ali te osebe kot sonajemnike.

ČLEN VII.

USTANOVITEV STANOVANJSKIH ODBOROV ZA ODLOČANJE O PRIZIVIH

Odst. 1: Vse prizadete osebe morejo vložiti priziv proti vsakemu ukrepu ali odločbi stanovanjskega urada na stanovanjski odbor, ki je sestavljen iz predsednika in 4 članov, ki jih imenuje predsednik občine in odobri Zavezniška vojaška uprava.

Odst. 2: Stanovanjski odbor odloča o vseh prizivih proti odločbam stanovanjskega urada.

ČLEN VIII.

PRIZIVI

Odst. 1: Za vse prizive in prošnje na stanovanjski odbor veljajo naslednji predpisi: a) biti morajo pismeni, podpisani in morajo imeti naslov prizivatelja ali prosilca; b) ni potrebno, da so v kaki posebni zakoniti obliki in lahko obstojajo v navadnem pismu; c) smejo biti napisani na navadnem papirju in niso podvrženi nobeni taksi; d) priziv ali prošnja mora na kratko navesti dejstva, na katera se prizivatelj ali prosilec sklicuje; listinski dokazi, vštevši zapriseženе pismene izjave, smejo biti priloženi, a jih ni obvezno priložiti; e) prizivatelj ali prosilec mora izjaviti v prizivu ali prošnji, ali želi biti zaslišan pred odborom ali če se strinja s tem, da odbor odloči na podlagi priziva ali prošnje in listin ali drugih priloženih dokazil. Če take izjave ni, sme odbor opustiti zaslišanje in odločati o stvari na podlagi priziva ali prošnje in listin ter priloženih dokazil, razen če odbor odloči po svojem preudarku, da je zaslišanje zaželeno ali potrebno.

Odst. 2: Odbor mora odločiti o vsakem primeru strogo v skladu z dejstvi in z zakonom.

Odst. 3: Odbor mora voditi o vseh postopkih primerne zapisnike.

Odst. 4: V primeru, če prizivatelj ali prosilec prosi za zaslišanje ali če odbor odloči, da je zaslišanje zaželeno ali potrebno po členu VIII. odstavku 1 tega ukaza, mora odbor takoj določiti narok za to zaslišanje in o njem obvestiti prizivatelja ali prosilca osebno ali po pošti. Prizivatelju ali prosilcu je treba dati dovolj časa, da pride k zaslišanju in pripravi ter predloži svoja dokazila.

Odst. 5: Za to zaslišanje veljajo naslednji predpisi: a) prizivatelj ali prosilec ima pravico priti osebno in biti zastopan po pravnem zastopniku; b) odbor ni vezan na formalna dokazna pravila, temveč sme upoštevati vse vrste in oblike dokazil, ustne ali pismene, o katerih sodi, da so bistveni za stvar in ki lahko pripomorejo k pravični odločitvi; c) odločbe odbora so dokončne.

Odst. 6: Da more vršiti svoje naloge, je odbor upravičen odrediti predložitev katerega koli stvarnega dokaza, pravnih ali drugih listin, pozivati priče in naložiti prisego strankam in pričam.

ČLEN IX.

NAJEMNINA

Odst. 1: Oseba, ki ji nakažejo prostore, se sporazame z lastnikom ali najemodajalcem o višini najemnine, ki jo je treba plačevati.

Odst. 2: Če ne dosežejo sporazuma, določi najemnino po posvetu z državnim tehničnim uradom (ufficio tecnico erariale) urad za najemniške terjatve, ustanovljen s Splošnim ukazom št. 54.

ČLEN X.

OBJAVA ODREDB

Odločbe stanovanjskega urada in stanovanjskih odborov uveljavi stanovanjski častnik, ki ga imenujem.

ČLEN XI.

IZREDNA POOBLASTILA

S tem si pridržujem oblast, izdajati izredne ukrepe in nakazovati stanovanja v primeru nujne potrebe.

ČLEN XII.

PREKRŠKI

Vsak, ki ne bi spoštoval določbe tega ukaza ali odredb, ki so zakonito izdane na podlagi tega ukaza, zakrivi kaznivo dejanje in bo kaznovan na podlagi obsodbe Zavezniškega vojaškega sodišča z denarno kaznijo ali z zaporom ali z obojim, kakor razsodi sodišče.

ČLEN XIII.

VELJAVNOST UKAZA

Ta ukaz bo stopil v veljavo z dnem njegove prve objave.

JULIJSKA KRAJINA

V SREDO PRAZNOVANJE «DNEVA ZMAGE» NAD JAPONSKO

Gorica, 12. avgusta

Prvo obletnico zmage zavezniških narodov nad japonskim cesarstvom bodo proslavili Američani prihodnjo sredo 14. avgusta. Ta datum je bil s predsedniškim dekretom določen za «Dan zmage».

88. ameriška divizija bo proslavila ta dan s posebnimi svečanostmi in vsi vojaki bodo prosti, razen tistih, ki bodo imeli posle v vojasnici in ki bodo na straži. Za člane oboroženih sil vseh veroizpovedi bodo posebni cerkveni obredi.

Predsednik ameriških Združenih držav je v svoji poslanici med drugim dejal: «Pozivam vse državljane Združenih držav, da proslavijo «Dan zmage kot dan slovesne počastitve požrtvovalnosti mož in žena, katerih žrtvovanje je omogočilo dosego zmage in kot dan molitve in neomajne odločitve, da se pospeši z neprestanimi in neutrudljivimi napori stvar pravice, svobode, miru in mednarodne dobre volje v duhu junaštva junakov naših oboroženih sil».

O INCIDENTIH V GORICI

Gorica, 12. avgusta

«Public Relations» 88. divizije javlja, da je policija v petek okrog 17. ure streljala in smrtno zadela nekega moškega, ko se je ta poizkušal z begom izogniti aretaciji. Izjava dodaja, da je policija streljala nizko, ko je ta začel bežati; mož pa se je spotaknil, da je padel in to ga je stalo življenje.

V poznejših večernih urah — dodaja omenjeni urad — so našli na sedežu v Ljudskem domu škatlo z gorljivo vsebino, ki je gorela. Požar so pogasili, še preden je povzročil škodo.

Po zadnjih podatkih, ki jih je izdal «Public Relations» o petkovih incidentih, so: en mrtev, ranjenih 6 policistov in 28 civilistov; aretiranih je bilo najmnaj 28 oseb.

Praktična prevozna sredstva

V Veliki Britaniji so začeli izdelovati praktična prevozna sredstva: manjše motorje s tremi kolesi in velikim prostorom za blago. Posebnost teh vozil pa je premakljiv voznikov sedež, tako da lahko šofer pelje blago pred seboj ali za sabo.

GORICA

Motilci reda pred sodiščem

Višje zavezniško sodišče je pod predsedstvom podpolkovnika C. Munneckeja v soboto zaključilo razpravo proti tajniku in predsedniku odbora SIAUja Alojzu Jugu in Valentinu Klanjšču iz Solkana in obsodilo prvega na 5 mesecev zapora in drugega na tri mesece.

janja k neposlušnosti do vojaških oblasti in da sta priredila zborovanje lasti in da sta priredila zborovanje, na katerem sta kmete hujskala, naj ne nosijo svojih pridelkov na mestni trg, dokler bo trajala stavka, katero je Zavezniška vojaška uprava proglasila za nezakonito.

Nadaljnje obsodbe je izreklo sodišče proti nekaterim osebam, ki so prišle pred sodišče preteklo sredo in so se morale zagovarjati zaradi dejanj, ki so jih zagrešile med nedovoljeno manifestacijo v Kobaridu. En mesec zapora je dobil Dragotin Perinčič za vzpodbujanje k neposlušnosti in nadaljnja dva meseca za dejanja na škodo javnega reda.

Za ista kazniva dejanja je dobil Alojz Sturm za prvo en mesec in za drugo tri mesece zapora pogojno. Ivan Drašček je bil obsojen na en teden dni zapora. Frančiško Balohovo, ki je bila obtožena in spoznana za krivo žaljenja zavezniških sil in ni imela pri sebi osebnih dokumentov, je sodišče obsodilo na dva meseca zapora pogojno.

POLICIJA ZAŠČITILA NOVINARJA

V petek okrog 11. ure je skupina italijanskih manifestantov v ulici Mazzini spoznala dva novinarja, in sicer dopisnika «Tanjuga» Slavka Štoko in fotografskega reporterja dnevnikov «Primorski dnevnik» in «Il Lavoratore» Scurka.

Zaradi odločnega nastopa civilne policije, ki je prišla s postajnega poveljstva, sta se oba novinarja lahko rešila večje neprilike.

PRETEP

V noči na soboto je prišlo pred okrajnim sedežem SIAU-ja na korzu Verdi do pretepa med Slovenci in Italijani, med katerim so metali kamenje in izstrelili en strel. Posredovati je morala policija, ki je v kratkem času vzpostavila red. Policija je aretirala 21 oseb, ki so bile zapletene v pretep.

TISKOVNA KONFERENCA

V torek 13. t. m. bo redna tiskovna konferenca, ki jo bo imel goriški upravnik major James E. Long s krajevnimi novinarji.

ARETACIJA SLEPARJA

Videmska policija je aretirala v Vidmu obsojenca Avgusta Martinuzzija, iz Gorice, ki je odgovoren za vrsto sleparij, ki jih je zagrešil v zadnjem času na področjih A in B. Martinuzzi je najprej odsedel svojo kazen, nato pa so ga konfinirali na nekem posestvu, odkoder je pobegnil.

SPORT

SVETOVNO KOLESARSKO PRVENSTVO BO V ZUERICHU

Haag, 12. avgusta

Mednarodna kolesarska zveza je objavila, da bo 21 držav sodelovalo na svetovnem kolesarskem prvenstvu, ki bo v Zürichu od 30. avgusta do 1. septembra. Sodelovale bodo naslednje države: Velika Britanija, Avstrija, Belgija, Kanada, Kitajska, Danska, Francija, Španija, Združene države, Finska, Nizozemska, Indija, Irska, Italija, Luksemburg, Poljska, Švedska, Švica, Češkoslovaška, Madžarska in Urugvaj.

RADIO TRST II

411 m - 731 kc

Ponedeljek, 12. avgusta

17.30 orkester Geraldo; 18 klavirske skladbe; 18.15 radijska univerza; 18.30 Vaški kvintet pod vodstvom dirig. Dušana Prevorška; 19 predavanje; Times; 19.15 literarna ura; 19.45 plesna glasba; 20 napoved časa, slov. vesti; 20.15 ital. vesti; 20.30 glasbena razstava; 20.45 predavanje: Življenje v Vel. Britaniji; 21 zaključek.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

WILLIAM SAROYAN 22.

ČLOVEŠKA KOMEDIJA

Kakih trideset metrov pred njim je stala na cestnem križišču osemnajst ali devetnajstletna deklica; bila je videti boječa, utrujena in z nekim sladkim, skromnim in čudovitim izrazom. Čakala je na avtobus, da bi se po končanem delu odpeljala domov. Čeprav je Spangler skoraj tekel, je kljub temu opazil žalostni dekličin izraz, ki se mu je v naglici zdel, da je zajel vso tegobo in osamelost sveta. Brez vsake namere, da bi se z njo pošalil, brez premišljanja in že s prirojeno naglico se je približal deklici, se za trenotek ustavil in jo poljubil na lice. Preden je nadaljeval svojo pot, je deklici dejal edine besede, ki jih je bilo moči reči: «Najlepše dekle na svetu si.»

Po teh besedah je zdirjal naprej. Mediem ko je preskakoval po tri stopnice hkratu v tovarni za predelovanje sadja, je ravno sluga Western Union, ki je imel nekoliko zamude, ker uradnik agencije ni vedel na pamet vseh znamenj kot Spangler, pred uradom skočil s kolesa in ko je Spangler stopil v urad, je sluga Western Union še vedno čakal na dvigalo.

Kot da bi bil še vedno kak sel, se je Spangler stari gospe, ki je sedela za mizo, predstavil z imenom svoje agencije: «Postal Telegraph».

«Tom — je vklikniła starka, ki je bila videti veselo presenečena — nikar mi ne pravite, da ste se spet oprijeli starega posla poštnega sla.»

«Kdor se rodi kot sel, tudi umre kot sel — je pristavil Spangler, ki ga niso te besede prav nič spravile v zadrego, se nasmehnil stari gospe in dodal — toda v prvi vrsti sem prišel zaradi tega, da bi videl vas, gospa Brockington.»

V tem je stopil v urad sel Western Uniona in dejal: «Western Union».

Gospa Brockington mu je rekla: «Zelo mi je žal, že so vas prehiteli.» Slu je izročila brzojavko in pristavila: «Upam, da boste imeli jutri več sreče.»

Dečko iz Western Uniona, ki je bil nekoliko zbegan in v zadregi, ker so ga že drugič prehiteli in vrhutega ga ni prehitel kak drug sel, ampak sam ravnatelj Postal Telegrapha, je vzel brzojavko in dejal: «Kljub vsemu prav lepa hvala, gospa Brockington» ter je odšel iz urada.

Stara gospa je izročila Spanglerju šop brzojavk rekoč: «Evo ti, Tom, 129 brzojavnih pisem za vse možne namembne kraje.»

«Sto devet in dvajset? — se je začudil Spangler. — Po vsem tem je videti, da mi ta mesec posli ne gredo ravno tako slabo.» Nagnil se je preko pisalne mize in poljubil staro gospo.

«Eh, Tom», se je branila gospa Brockington.

«Ne — je dejal Spangler — nikar ne bodite nevljudni. Odkar sem prišel sem, oziroma odkar sem vas prvič videl, sem vedno želel, da bi vas poljubil. Ali se spominjate? Pred dvajsetimi leti; vi pa ste postajala vsako leto lepša.»

«Pojdi, pojdi, Tom — je dejala gospa. — Nikar se ne norčuj iz uboge starke.»

«Starka? — je podvoril Spangler. — Saj vi niste stari.»

«Vedno si vljuden, Tom in prav tako tudi tvoji sli. Kje je tisti novi?»

«Homer? — je vprašal Spangler. — Homer Macauley? Odslej ga boste videli vse dni, in sicer vedno kot prvega. Danes imamo sicer nekoliko zamude zaradi nezgode, ki se je pripetila njegovemu bratcu, ki mu je ime Ulix. V Covingtonovi trgovini ga je namreč zgrabila neka posebna past. Homer je moral tja, da ga je potegnil ven. Toda od danes naprej ga boste vedno videli.» Za trenotek je obmolknil, se nasmehnil stari gospe, nato pa jo je pozdravil: «Lahko noč, gospa Em[illegible]a.»

«Zelo si vljuden, d[illegible] si si zapomnil moje ime», mu [illegible] odvrnila stara gospa.

Na cesti je postal n[illegible] Sp[illegible] sem zelo zadovoljen: nad Hom[illegible] Na[illegible] je k[illegible] Gro[illegible]o, da izvlekel Ulixa iz pas[illegible] ganom, ki se mu je [illegible] je že je dosegel spregled, [illegible] sta- pred daljšim časom [illegible] rost za pokoj, nad Ulixom, ki je ostal v uradu in ga je vse, kar je videl, tako silno zanimalo, nad Avgustom, ki je hotel kar v kratkem zrasti, da bi mogel postati poštni sel in celo nad Diano Steedovo. Najbolj pa je bil srečen, kadar je pomislil na deklico, ki je čakala avtobus. Ko je prispel na križišče, kjer jo je prvič videl, se je za trenotek ustavil in pomislil: «Ravno tukajle je stala. Verjetno je ne bom nikdar več videl v življenju, toda tudi če ti jo še kdaj videl, ne bo nikoli več takšna, kakršna je bila takrat, ko sem jo odkril.» Zvižgaje je nadaljeval svojo pot. Ko je prišel pred Corbettovo točilnico, je slišal, kako so na klavir igrali stari valček «Samo tebe hočem». Zavil je proti vrtilnim vratom, nekoliko prisluhnil in potem vstopil. Za točilno mizo je bil sam Corbett, ki je takoj pripravil Spanglerju običajni kozarec whiskyja z navadno vodo.

«Pozdravljen, Ralph», je dejal Spangler, «kako je kaj?» Obletel je s poglegom tri vojake, ki so poslušali glasbo.

«Ne slabo ne dobro — je dejal Corbett — ni drugih kot samo vojaki z vrečo časa, ki ga morajo zapraviti in samo malo novcev. Plačajo samo tretjino cene in ko nimajo več denarja, jim ga vrnem. Zakaj ne?»

«Pa si to lahko dovolliš?» je vprašal Spangler. Corbett mu je odgovoril: «Ne, toda kaj zato? Kdo ve... po končanj vojni mi bodo morda kaj vrnili. Za lastnika bara verjetno res nisem rojen. Nisem sin svojega očeta.» Za trenotek je obmolknil, da bi pomislil na kako stvar, ki ga je mučila.

«Včeraj zvečer, Tom — je dejal — sem bil tukaj v baru, pa ti pride neki bedak, ki je hotel biti duhovit in ki me je poklical. «Hej, nesrečnež, Daj mi še en kozarec.» To ni bil kak vojak, ampak nekdo iz Itace. Skratka, ozrl sem se naokoli in videl, da ob točilni mizi ni bilo nikogar drugega, razen mene. «Izkoreninjenec in nesrečnež? Ali praviš to meni?» sem ga vprašal in še pristavil: «S kom pa bi rad govoril, bedak. Beh, kaj sem hotel napraviti? Oklofutati ga nisem mogel, ker sem bil nekoč poklicni boksač. Pristopil sem k njemu in ga tak